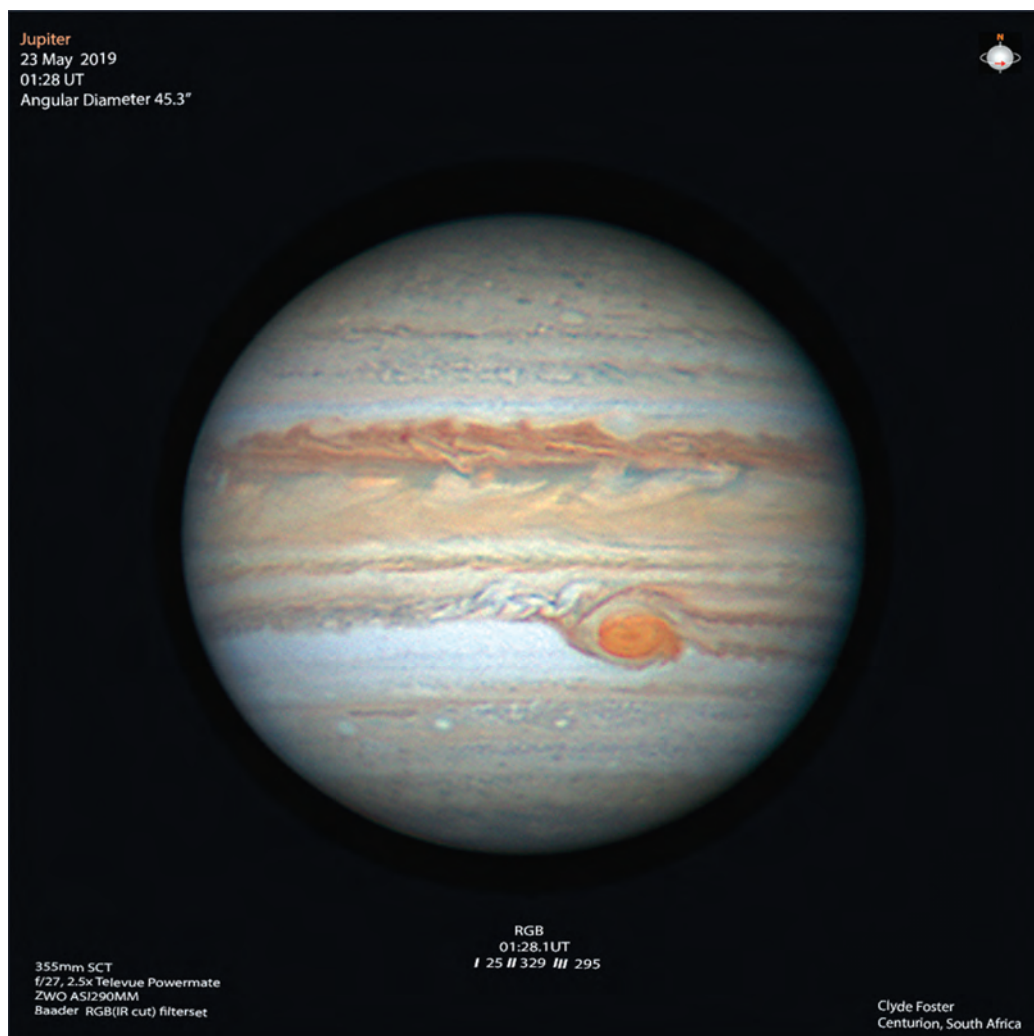

Bo Jupitrova velika rdeča pega izginila?

Mirko Kokole

Jupiter, največji planet našega Osončja, je dosegel 10. junija opozicijo, to je lego, ko se nahaja natanko na drugi strani neba kot Sonce. To je tudi čas, ko ga najlažje opazujemo, saj je nad obzorjem celo noč. Od nas je oddaljen 4,4 astronomske enote in je navidezno velik 44,6 ločne sekunde. Zelo je svetel. Njegova magnituda je -2,5 in ga zato na nebu ne moremo zgrešiti. Jupiter je tudi

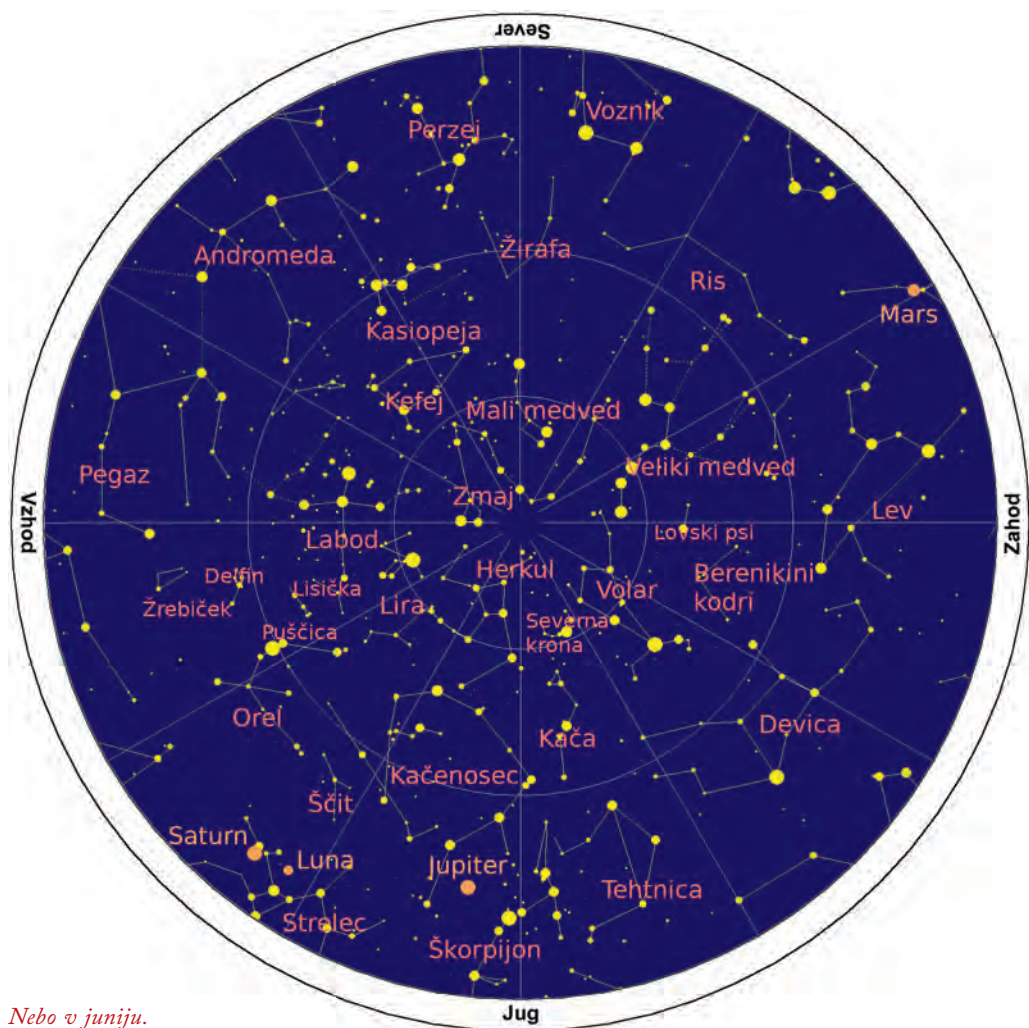
Posnetek Jupitra, ki ga je skozi amaterski teleskop s premerom 350 milimetrov posnel Clyde Foster iz Južne Afrike. Na sliki lepo vidimo curek snovi, ki v obliki srpa obkroža veliko rdečo pego. To je zadnja faza pojavu, ki se je začel letos pomladi ponavljati drug za drugim. Astronomi so s pomočjo vesoljske sonde Juno kasneje potrdili, da snov iz velike rdeče pege dejansko prebaja v okoliski ekvatorialni pas. Ali to pomeni, da bo velika rdeča pega počasi izginila, za zdaj še ni znano.

eden redkih nebesnih objektov, ki lahko nekaj ponudi prav vsakemu opazovalcu, tako tistemu, ki ga opazuje s prostim očesom, kot poklicnemu astronomu, ki ga opazuje s pomočjo vesoljskih sond.

Da ima Jupiter izjemno razgibano in zanimivo ozračje, je znano vsakemu opazovalcu nočnega neba. Vsakdo pozna tudi ekvatorialne pasove različnih barv ter veliko rdečo pego. Velika rdeča pega je orjaški anticiclon,

ki se nahaja na Jupitrovi južni polobli. Vemo, da na Jupitru obstaja že vsaj tristo let. Med prvimi sta jo opazila že Galilei leta 1610 in Cassini okoli leta 1665. Snovi v veliki rdeči pegi se vrtijo v obratni smeri urinega kazalca, vetrovi v njej pa dosežejo hitrosti tudi do 680 kilometrov na uro. Prvi vzrok njene dolgoživosti je njena izjemna velikost. Ko je bila največja, bi vanjo lahko postavili kar tri cele Zemlje. Danes je nekoliko manjša in bi vanjo lahko postavili le

Nebo v juniju.

Datum: 15. 7. 2019.

Čas: 22:00.

Kraj: Ljubljana.

1,2 Zemlje. Drugi vzrok za dolgoživost je, da Jupiter nima trdnega površja, na katerem bi se lahko sprostila energija, nabrana v vrtincu. Rdeča barva pege pa je posledica dviganja snovi iz globljih predelov Jupitrovega ozračja.

Velika rdeča pega je v zadnjih mesecih pritegnila veliko pozornost tako poklicnih kot tudi amaterskih astronomov. V pomladanskih mesecih so namreč opazili, da se na njej zelo pogosto pojavljajo nenavadno hitre spremembe, ki morda napovedujejo, da bo velika rdeča pega počasi razpadla. Da bomo bolje razumeli posebnost pojava, moremo najprej povedati, da vrtinci ohranjajo svojo identiteto. To pomeni, da se snov, ki je v vrtincu, ne meša z okoliško snovjo. Astronomi so opazili, da se na veliki rdeči pegi pojavi najprej izboklina, ki se raztegne v curek snovi in se nato poveže s snovjo v južnem ekvatorialnem pasu. Najnovejše raziskave so tudi potrdile, da snov iz velike

rdeče pege tudi resnično izteka. Ta pojav ni popolnoma nov in je bil astronomom znan že prej. Bolj nenavadno je, da se sedaj pojav redno ponavlja drug za drugim. Kaj to pomeni za veliko rdečo pego, sedaj še ni jasno. Morda bo počasi izginila ali pa je to le ena od normalnih obdobij njenega življenja.

Vsekakor je dogajanje na Jupitru sedaj še posebej zanimivo in tudi če nimamo dovolj velikega teleskopa, da bi lahko sami opazovali veliko rdečo pego, Jupiter kljub vsemu poiščimo na nočnem nebu. Trenutno ga najdemo v ozvezdju Kačenosca, ki je v nočnih urah nad južnim obzorjem. Ne bomo ga zgrešili, saj je najsvetlejši objekt na nebu.

Izšla je monografija zdravnice, zgodovinarke medicine prof. dr. Zvonke Zupanič Slavec

ZGODOVINA ZDRAVSTVA IN MEDICINE NA SLOVENSKEM

v dveh delih, javnozdravstvenem in kirurškem.

Na skoraj 1000 straneh formata A4 in s približno 2.200 slikovnimi prilogami predstavlja razvoj medicine pri nas.

Tretji, internistični del monografije bo izšel konec leta 2019.

Monografija je na voljo pri založniku Slovenski matici.

Spletna pošta: prodaja@slovenska-matica.si.

Telefon: 01 422 43 40.
